

Katsausartikkeli

Väkivalta ja sietämättömien tunteiden kierrätys

GUSTAV SCHULMAN

Tärkein tieto

- Väkivallassa on syvimmillään kyse minuuden olemassaolon epätoivoisesta puolustamisesta.
- Traumatisoituneelle tai muista syistä psyykkisesti vajaaksi jääneelle jo pieni vastoinkäyminen voi olla sietämätön isku, jonka hän kokee – usein tiedostamattaan – minuutensa murskaamisena.
- Päästäkseen eroon sietämättömistä olotilastaan yksilö kierrättää tuskansa uhrille väkivaltaisena käytöksenä.
- Yksilön tunteiden käsittelykyky on kehityksellisen saavutuksen tulos. Varhaisvaiheen emotionaalisista vuorovaikutussuhteista riippuu omaksuuko yksilö tunteiden käsittelykyvyn vai jääkö se kokonaan omaksumatta.
- Trauman läpityöstävä tai tunteiden hallintakyvyn synnyttävä hoito edellyttää pitkäaikaista säännöllistä terapiaa, jonka onnistumiseksi ei riitä, että yksilö tajuaa ongelman olemassaolon, vaan hänen tulee saavuttaa riittävä kehitystaso, että hän haluaa ja kykenee luopumaan väkivaltaisuudesta vaikeiden tunteiden käsittelykeinona.

Väkivallassa on syvimmillään kyse minuuden ja olemassaolon oikeuden puolustamisesta. Uhka voi olla todellinen tai kuviteltu. Traumatisoituneelle tai muusta syystä psyykkisesti vajaaksi jääneelle ja keinottomalle jo pieni vastoinkäyminen voi olla sietämätön isku, jonka hän kokee olemassaolonsa oikeuden riistona tai minuuden murskaamisena. Omasta mielestään häntä ei ole vain kohdeltu väärin, vaan hänet on häväisty ja hänen minuutensa on murskattu. Hän kokee olevansa kelvoton surkimus, jolla ei ole olemassaolon oikeutta, koska hän sisimmässään on leimannut itsensä sellaiseksi.

Kielteiset kokemukset, esim. pettymykset, häpeän ja kateuden kokemukset ovat pienelle lapselle tai traumatisoidulle sietämättömiä ja samalla pelottavan konkreettisesti minuutta

uhkaavia, koska niiden käsittelemiseksi ei löydy sanoja eikä käsitteitä. Pettymistä seuraa murskaantumisen tunne, jonka koetaan uhkaavan minän ulkopuolelta silloinkin, kun kyseessä on sisäinen tunnemyrsky tai ylliankara ja armoton itsetuomio. Yksilö yrittää päästä tästä sietämättömästä olotilasta eroon välittömästi, keinolla millä hyvänsä. Hän samastuu välittömästi ”ulkoiseen” aggressoriin (1,2) ja tekee vastahyökkäyksen tai alkaa suunnitella vastaiskua. Sen avulla hän kääntää tilanteen mielestään vastakkaiseksi ja pääsee maagisesti eroon joskus kuolemaakin pahemmalta tuntuvasta avuttomuuden, murskatuksi ja kastroiduksi tulemisen kokemuksesta. Hän voi myös samastua sadistiseen, kuolemantuomiolla eli itsemurhalla uhkaavaan, sairaaseen omantuntonsa osaan, jol-

loin hän kuvittelee voivansa katkaista sietämättömän olonsa itsemurhan avulla. Puolustaessaan olemassaolonsa oikeutta hän samastuu aggressorin (harhaisesti koetun tai todellisen) murskaavaksi kokemaansa asennoitumiseen ja käyttäytymiseen (1,2) ja käyttäytyy itse väkivaltaisesti. Samalla hän siirtää sietämättömän kauhunsu uhrilleen ja ympäristöönsä.

AGGRESSION JA VÄKIVALLAN PERIITYTYVYYS

Väkivaltaisessa käyttäytymisessä on kysymys geneettisten ja sosiaalisen perimän, fyysisten ja sosiaalisten ympäristötekijöiden sekä ennen kaikkea yksilön persoonallisuuden yhteisvaikutuksesta. Nämä tekijät ovat kietoutuneet monimutkaisesti toisiinsa ja niiden suhteellista osuutta väkivallan ilmenemiseen on lähes mahdotonta selkeästi erottaa toisistaan. Lisäksi aggressiivisuus laajasti ottaen on koodattu lukuisiin eri geeneihin, jotka interaktiossa toistensa ja ympäristötekijöiden kanssa vaikuttavat väkivaltaisuuden ilmentymiseen. Tärkeimpänä tekijänä väkivaltaisen käyttäytymisen hillitsemiseksi ovat yksilön omat kyvyt ja kehitykselliset saavutukset.

Aggressiivisuus ja kyky aggressiiviseen käyttäytymiseen ovat yksilön (subjektin) myötäsyntyisiä ominaisuuksia. Sen sijaan väkivalta ja väkivaltaisuus ovat sosiaalisia vuorovaikutuksellisia ilmiöitä. Tarvitaan toinen (objekti), jota kohtaan yksilö on aggressiivinen, jotta voidaan puhua väkivallasta.

Nykysuomen sanakirja (1981) määrittelee väkivallan seuraavasti: *Väkivalta on jollekulle tai jollekin vahinkoa tuottava, jonkun oikeuksia tai*

etua loukkaava tms., toisen vastustuksesta välittämätön pakko- tai voimakeinojen käyttö.

Näin ollen toinen eli objekti määrittelee tilannekohtaisesti mikä on väkivaltaa ja mikä ei. Jo radion liian voimakas soittaminen puistossa toisten pyynnöistä ja kielloista piittaamatta on väkivaltaa. Käveleminen ei ole väkivaltaa, mutta jos kävelee toisen päälle, sama toiminto määritellään väkivallaksi.

Tilastollisesti tiedetään lukuisia tekijöitä, jotka liittyvät väkivaltaiseen käyttäytymiseen: itse koettu väkivalta lapsena, väkivallan näkeminen kotona, vertaisryhmän taholta koettu hylkääminen, jengiin kuuluminen, akateeminen epäonnistuminen, hyväksikäyttökokemukset, traumaattinen lapsuus, kuuma ilmanala, koulukiusaaminen, alkoholi, köyhyys, vanhempien kyvyttömyys asettaa rajoja, lapsuuden yliaktiivisuus- ja tarkkaavuushäiriö, narsistiset persoonallisuuden piirteet, runsas TV-väkivallan katselu jne. Kuitenkaan suurin osa ihmisistä, joita edellä mainitut kohdat koskevat, eivät käyttäydy väkivaltaisesti. Oleellisimmaksi erottavaksi tekijäksi näyttävätkin muodostuvan yksilön kehitykselliset saavutukset, tässä tapauksessa hänen kykynsä hallita tunteitaan, yllykkeitään sekä sisäistää normit ja moraalissäädot sekä kyvyt kestää sisäisiä tai ulkoisia, mm. sosiaalisia paineita. Nämä eivät ole myötäsyttyisiä ominaisuuksia, vaan ne ovat opittuja ja omaksuttuja, kuten muutkin inhimilliset taidot.

Aggressioiden ja itsekkäiden yllykkeiden hallitseminen edellyttää, että kehityksen aikana osa yksilön omista aggressioista kääntyy hillitsemään omia mielihaluja ja yllykkeitä, mikä osoittaa sekä arvostelukykä että tilanne- ja suhteellisuudentajua. Tämä merkitsee toisen ja omien oikeuksin tasapainoista tajuamista ja kunnioittamista. Se ei ole mahdollista ilman riittävää moraalissäädösten ja yhteisten normien omaksumista, mikä taas on psykodynaamisen kehityksen tulos. Normaali kyky tajuta oma suhteensa toiseen ja ymmärtää sisäisten ja ulkoisten tarpeiden suhteita ei ole yleinen kypsytyskysymys, vaan kehityksellinen saavutus (3), samoin kuin sosiaalisten tilanteiden "lukutaito".

Aggressiivisuus itsessään on tärkeä ja välttämätön ominaisuus olemassaolon kamppailussa, jokapäiväisten asioiden hoitamisessa ja vastusten voittamisessa. Väkivaltaisuutta ei tar-

Pettymysten, vastoinkäymisten ja kielteisten kokemusten hallitseminen omaksutaan varhaisvaiheen vuorovaikutussuhteissa.

vitse oppia. Sitä vastoin normit, suhteellisuudentaju, kyvyt hillitä omaa aggressiivisuutta edellyttävät vuosia kestävä kehitystä ja omaksumista. Psykodynaamisesti terve aggressioiden hallinta edellyttää, että aggressiivisuuden ja omasta edusta huolehtiminen sekä yllykehallintataidot ovat riittävän kiinteästi integroituneet persoonallisuuden rakentaviin, muita huomioon ottaviin antinarsistisiin puoliin (4,5). Vauvalla ei ole kykyä tai ymmärrystä ottaa huomioon äitiä tai rinnan tilaa ja hillitä tarpeitaan äidin tarpeet huomioon ottaen. Vauva tyydyttää nälkensä muusta piittaamatta itsensäilytysvaiston ohjaamana (6). Vauvalla ei ole edes kykyä selkeästi tajuta, että äidilläkin on tarpeita. Pyrkimys oman olemassaolon jatkumisen turvaamiseen on olemassa heti syntymästä.

Aggressiivisuuden hallinta on inhimillinen taito, jonka voi omaksua vain toiselta ihmiseltä, sellaiselta, joka kykenee siihen tasapainoisesti. Poikalapsella aggressioiden ja väkivalta-yllykkeiden jäsenystehtävä on vaativampi kuin tytöllä. Tämä johtuu miessukuhormonien aiheuttamista suuremmista aggressiivisuus- ja impulsiivisuuspaineista. Väkivaltaa kokenut ja traumatisoitunut näyttää siirtävän ongelmansa lapsilleen toisaalta traumatisoivana käyttäytymisensä ja toisaalta keinottomuutensa johdosta. Lapsi ei voi omaksua positiivisia tunteiden ja yllykkeiden hallintataitoja sellaiselta, jolla ei niitä ole (4,7,8). Näin väkivaltaikäyttäytyminen siirtyy sukupolvelta toiselle, ellei tätä kierrettä kyttä katkaisemaan.

Vastoinkäymisten, pettymysten, häpeän, kateuden ja omistamishaluisten yllykkeiden hallitsemiskyvyn peruselementit omaksutaan kahden ensimmäisen elinvuoden aikana. Tällöin lapsi ikään kuin "rokotetaan" traumaattisia kokemuksia vastaan antamalla hänelle perusvalmiudet, jotka suojaavat traumatisoitumiselta vaikeissakin kokemuksissa. Tutkimuksissa on todettu, että 25 % lap-

sista ja aikuisista ei traumatisoidu vaikeankaan tunnekokemuksen seurauksena (9,10). Näyttää siltä, että nämä henkilöt ovat saaneet ja kehittäneet riittävästi keinoja olla traumatisoitumatta yhtä helposti kuin ne lapset, joiden jäsentymisaste on jäänyt vähäisemmäksi.

Tammisen (11) mukaan moderni aivotutkimus ja geenikartoitus vahvistavat vuorovaikutuksen ja kokemuksellisuuden merkitystä yksilön kehitystä säätelevinä tekijöinä lapsuudesta lähtien. Tutkimus on nostanut esiin ennen muuta traumojen merkityksen psyykkisten häiriöiden synnyssä.

PSYKKISET TRAUMAT TAI KEHITYSVAJE

Useissa tutkimuksissa on osoitettu, että väkivallan uhrin, erityisesti lapsena väkivaltaa kokeneen, käyttäytyvät myöhemmin elämässään väkivaltaisesti muita kohtaan (9,10,12,13,14,15). Pahoinpidellyillä tai laiminlyödyillä lapsilla oli lähes kaksi kertaa niin suuri todennäköisyys joutua aikuisena pidätetyksi rikoksesta kuin verrokeilla (9).

Vankilassa olevista rikoksentekeijöistä noin 80 % oli kokenut lapsuudenkodissaan fyysistä väkivaltaa. Mitä vakavammasta väkivaltarikoksesta tuomio oli tullut, sitä vakavampaa lapsuuden pahoinpitely oli ollut (9). Niillä noin 25 %:lla, jotka lapsuudessaan kokivat väkivaltaa, mutta eivät traumatisoituneet (9,10), on kliinisen kokemuksen mukaan ollut lähipiirissään ainakin yksi luotettava, tunnekannatteluun kykenevä ja lohdutusta antava ihmiskontakti. Ihminen ei tarvitse kuin yhden hyvän ihmissuhteen kehittyäkseen, mutta vuorovaikutustyhjiössä hän ei kykene kasvamaan.

Trauma on kokemus, joka ylittää minän sieto- ja käsittelykyvyn. Traumakokemusta ei sen tähden voi kunnolla käsittää. Sitä ei voi ajatella, sillä se salpaa refleksiivisyyden, symbolinmuodostuksen ja kognitiivisia toimintoja (10). Voimakas trauma salpaa myös affektit ja kyvyn tuntea tunteita (4,8,10). Subjektiiivisena kokemuksesta trauma on aina olemassaolon tunnetta uhkaava hyökkäys minuutta vastaan. Kun affektimyrsky ylittää minuuden kestokyvyn, olemassaolon jatkuvuuden tunne murtuu. Ihminen suojautuu tätä "hyökkäystä" vastaan automaattisesti dissosioimalla (10) ja vasta-aggressiolla. Mitä keinottomam-

pi ja vajaan kehittänyt yksilö on, sitä helpommin kokemus muodostuu traumaattiseksi uhkaksi. Vauvat ja lapset joutuvat erityisen helposti traumatiltaan, jos he jäävät ilman aikuisen suojaavaa läsnäoloa ja tunnekannatusta.

Toiselle mitättömältä tuntuva pettymys voi vajaan integroituneelle tai traumatisoidulle laukaista impulsiivisen, refleksiinomaisen ja tietoisuuden ohittavan mielen lohkomisen ja väkivaltaisuuden, jonka avulla hän yrittää eliminoida traumakauhun ja sen aiheuttajan. Väkivaltainen hyökkäys, nolaajan häpäseminen, itsensä lopettaminen tai tietoisuuden turruttaminen esim. päihiteillä ovat myös keinoja katkaista sietämättömät traumapalautumakokemukset. Ellei traumasokan aiheuttajaa voikaan eliminoida, elimistö pystyy eliminoimaan itse trauma-affektin aistimuksen dissosiaation avulla.

Voidaan sanoa, että dissosiaatio on tiedostamaton esisymbolisen tason suojautumiskeino, jonka avulla mieli lohkoo itseään suojautumistarkoituksessa. Sen massiivinen käyttö altistaa psykoottisen tason häiriintymiselle. Torjunta on pääasiallisesti tietoisien tason suojautumiskeino, ja sen käyttö altistaa neuroottisen tason häiriöille.

Päihiteiden käyttö vähentää kivuliiden tunteiden tuskaa, mutta heikentää tunnetusti yllykekontrollia edelleen ja sumentaa todellisuudentajua ja arvostelukykyä. Tällöin väkivaltaisia läpilyöntejä tapahtuu entistä helpommin. Välittömästi tapahtuvasta suojaavasta mielen lohkoutumisesta (16) johtuen kokija itse ei täysin tiedosta tuskansa sietämättömyyttä.

Subjekti panee objektin kokemaan avuttomuutta ja kuoleman kauhua toimimalla väkivaltaisesti. Samalla subjekti voi kieltää oman pelkonsa ryhtymällä voimakkaaksi tai kaikkivoivaksi aggressoriksi, jolloin objekti joutuu pelkääjän rooliin. Näin subjekti tavallaan irrottaa pelko-uhkakokemuksensa itsestään ja sijoittaa sen toiseen kierrättäen pelkonsa objektiin (patologinen projektiivinen identifiikaatio). Näin hän voi kokea hallitsevansa sietämätöntä kokemustulvaansa. Väkivaltalla on tässä katsannossa tavallaan traumatisoidun vastaisku ja taistelu-pakoreaktio (re-aktio) ylivoimaiseksi koetussa tilanteessa. Väkivallan uhrin, omaiset ja ympäristö joutuvat kokemaan sen, mitä tekijä itse ei kykene/kyennyt sulattamaan. Jos heiltäkin puuttuu sulatuskyky, hekin

Aikuisen voi olla vaikea tajuta, että jo suhteellisen pieneltä tuntunut paniikkiahdistus voi vauvalle tallentua traumamuistoksi.

vuorostaan traumatisoituvat, jolloin väkivallan kierre jatkuu. Identiteetin ja olemassaolon menettämisen kauhut sekä samastuminen aggressoriin (1,2) käynnistävät ja ylläpitävät koston kierteitä yksilötason ohella myös makrotasolla, yhteiskuntaryhmien ja kansojen kesken. Tunnettuja esimerkkejä sosiaalisella makrotasolla ovat Israelin ja Palestiinan tai Al-Qaidan ja Yhdysvaltojen väliset konfliktit.

Dissosioitumisen tapahduttua yksilö ei enää koe tietoisesti traumakokemustaan. Kuitenkin se rekisteröityy ja jatkaa olemassaoloaan kotoituneena esisymbolisiin, mm. proseduraalisiin (toiminta- ja taitomuisitt) muistinosiin sekä aistimus-, affekti- ja ruumiinmuisteihin (4,10). Traumakokemuksia ei voi muistaa tavanomaiseen tapaan. Ne ovat siten myös sanattomia, symboloimattomia ja aleksityymisiä. Lauetessaan takaisin kokemustodellisuuteen niiden syytä ja alkuperää ei yleensä voi muistaa ilman apua. Jälkikäteenkin tapahtuva omaehtoinen traumakokemusten sulattamismahdollisuus on estynyt. Traumapalautumaan kuuluu sama olemassaolon menettämisen uhka, paniikki ja murskaavan aggression kohteeksi joutumisen tunne sekä ajan tajun hetkellinen menettäminen. Tunteet voivat tulvahtaa esiin sopivan laukaavan elämäntilanteen tai tekijöiden vaikutuksesta vuosikymmeniäkin myöhemmin, ja vuosia piilossa olleet murskaavat kokemukset ja niihin liittyneet väkivalta-yllykkeet läpilyönteineen voivat tulla yllättäen kokemuksina ja tunnemuistoina pintaan.

Usein traumakokemukset syntyvät varhaislapsuudessa, jolloin persoonallisuus on hauraimmillaan. Aikuisen voi olla vaikea tajuta, että jo suhteellisen vaatimattomalta tuntunut paniikkiahdistus voi vauvalle tallentua traumamuistoksi. Pienet lapset saattavat kokea usein kestokyvyn ylittäviä tunnemyrskyjä, mutta aikuisen lohduttaessa ja kannatella heitä ylivuotokokemus tasoittuu eikä varsinaista traumamuistoa pääsekään

syntymään. Mitä toistuvampia ja voimakkaampia ylivuotokokemukset ovat ja mitä vähemmän kannattelu- tai jälkihoitoapua lapsi saa, sitä todennäköisemmin tilanne tallentuu traumasaarekkeeksi (4,8,10).

Traumaattiset kokemukset lisäävät kognitiivista salpautumista, lapsuuden amnesiaa, oppimisvaikeuksia ja aleksityymiaa. Mitä vajaan tunteiden ja elämysten käsittelykyky jää, sitä enemmän lapsi joutuu sitomaan ja hallitsemaan tuntemuksiaan ja yllykkeitään toiminnallisilla keinoilla, esim. väkivallan avulla, sekä todellisuudentajua rajoittavaa dissosiaatiota käyttäen. Mitä suurempia osa-alueita lapsi joutuu dissosioimaan itsestään erilleen sitä vähemmän kapasiteettia hänelle jää käyttöön. Yleisimpiä syitä lapsuuden traumaattisiin ylivuotokokemuksiin ovat hoitavien aikuisten toistuvat laiminlyönnit, lapsen yksin jättäminen liian usein, aikuisten omat hallitsemattomat tunne- ja toimintapurkaukset sekä heidän tunnekannattelukyönsä puute. Nämä aikaansaavat toistuvia ylivuotokokemuksia ja lisäävät siten kehityksellisiä esteitä. Traumakokemusten dissosioinnin tarkoitus on turvata jäljelle jääneelle minuudelle mahdollisuus jatkaa olemassaoloaan ilman traumakokemusten jatkuvaa uhkaavaa ja häiritsevää läsnäoloa. Dissosioitumisen jälkeen traumakokemuksen sisältävä muusta persoonallisuudesta erillinen minuuden osa seuraa ihmistä kuin pahan varjo, joka uhkaa paluullaan. Se, joka toiminnallaan laukaasee traumapalauman, koetaan pahaksi ja sitä vastaan hyökätään.

TRAUMAN JÄLKEISET REAKTIOT

Trauman kokeneet valpastuvat pysyvästi ympäristöstään tulevien uhkien varalta ja heidän tarkkaavaisuutensa kapenee (10). Heidän biologiset ja psyykkiset reaktionsa ovat suhteettomia todelliseen uhkaan verrattuna ja heidän on vaikea arvioida realistisesti vastaanottamansa aisti-informaation merkitystä. Myöhemmin elämässä tapahtuva yksittäinen trauma tai traumatilannetta vähänkin muistuttava kokemus voi laukaista esiin käsitteettömät ja käsittelemättömät vauva- ja lapsuusajaiset traumakapselien sisällöt. Menneisyydestä peräisin olevat traumapalaumat sotkeutuvat nykyhetken kokemukseen niin,

että kokija ei kykene erottamaan niitä toisistaan. Tällöin yksilö joutuu kohtaamaan samanaikaisesti sekä nykyisyyden kokemuksen että menneisyyden kokemustallenteiden murskaavan paluutulvan (4). Tästä syystä jo vähäinen pettymys tai vastoinkäymien voi estää traumatisoidun normaalin ajattelu- ja arvostelukyvyn, ja se voi laukaista kuolemaakin tuskallisemmalta tuntuvan kokemuksen, jota yksilö ei kykene sulattamaan, jäsentämään tai mentalisoimaan yksin (4). Samalla käynnistyy tahdosta riippumaton suhteettoman voimakas biologinen hätäreagointi, joka voidaan mitata fysiologisella, neurohormonaalisella, immunologisella ja toiminnallisella neuroanatomisella tasolla (17). Traumaperäisessä stressireaktiossa havaitaan samanaikaisesti kognitiivisten toimintojen estymisen kanssa aivorungon ja limbisen systeemin ylikiihotustila. Traumatakaumien laukaiseman tunnemyrskyn silmässä kehittynyt, suhteellisuudentajuinen ja moninäkökulmainen ajattelu on mahdotonta.

TRAUMA JA VÄKIVALTA

Lagerspetz (15) kiteytti useiden tutkimusten pohjalta viisi lapsuusajan tekijää, joita löytyi väkivaltaisesti käyttäytyvien taustoista:

1. He olivat itse joutuneet väkivallan kohteeksi.
2. He olivat nähneet muiden, usein vanhempiensa, käyttäytyvän aggressiivisesti ja väkivaltaisesti toisiaan tai toisia ihmisiä kohtaan.
3. Heiltä puuttui lähipiiristään sellaisia aikuisia samastumiskohteita, jotka ratkaisivat ristiriitatilanteita harakitusti.
4. Heidän omaa aggressiivisuuttaan ei kontrolloitu.
5. Heidän kasvattajiltaan puuttui lämpö ja empatiakyky.

Väkivaltaisuus ei ole erillinen ilmiö, vaan se ilmentää kokonaispersoonallisuuden kehittymättömyyttä (15). Tämä vastaa psykoanalyttista ja traumatutkimuksien pohjalta saatua kuvaa väkivallan hallinnasta. Usein lapsi on joutunut kokemaan montalla kuvattua viidestä tekijästä samanaikaisesti ja toistuvasti. Lapset, joilla oli kahden tai useamman tyyppisiä traumaattisia kokemuksia menneisyydessään, kärsivät merkittävästi enemmän käytös- ja tunne-elämän häiriöistä (18).

Niin sanottu ”vapaa kasvatus” jättää lapsen usein vajaaksi tunteiden ja yllykkeiden hallintataitojen suhteen ja merkitsee laiminlyöntiä.

Yksilön luonteeseen jäänyt pysyvä keinottomuus ja tunteidenhallintakyvyn puute merkitsevät haavoittuvuutta ja alttiutta ylireagoida vastoinkäymisiin joko väkivallan tai kroonisen toiminnallisen purkamisen avulla. Koko se mentaalinen käsite- ja käsittelyjärjestelmä, jonka avulla ihminen kohtaa, säätelee, suoree ja työstää kielteisiä kokemuksia, jää puutteelliseksi. On mahdollista, että vakavissa psyykkisissä häiriöissä havaitut kognitiivisten toimintojen puutteet saattavat osaltaan selittyä traumatisoitumisen kautta. Sama saattaa koskea lasten ADHD-oireyhtymää.

Traumatisoidun lapsen luonne voi rakentua suhteellisen normaalisti traumasektoreita lukuun ottamatta. Traumatisoitunut lapsi joutuu kuvainnollisesti elämään talossa, jossa tärkeiden persoonallisuutta kannattelevien rakenteiden sijalla on miinan tavoin herkästi laukeavia, arvostelukyvyn tuhoavia traumakapseleita. Traumatisoitu pyrkii välttämään kaikkea, mikä muistuttaa traumasta ja mikä saattaa laukaista sietämättömän olon. Jos traumakapselit kuitenkin laukeavat, hän yrittää epätoivovasti hallita tilannetta eristäytymällä tai kierrättämällä traumansa muille (5,7,10,12).

Traumatisoitu on usein välttelytoimintojensa vuoksi arka ja välttelee ihmisuhteita pelätessään joutuvansa sietämättömien traumatunteitensa valtaan (8). Lisäksi hän häpeää itsehillintänsä menettämistä muiden silmissä. Häntä on usein myös pilkattu, nöyryytetty ja kiusattu koulussa, mikä on lisännyt hänen pelkojaan ja vahvistanut traumanjälkeistä paranoidisuutta sekä ikään kuin nauttanut sen kiinni todellisuudeksi. Tämä estää osaltaan todellisuudentajun syntymistä ja lisää edelleen katkeroitumista ja eristäytymistäipumusta sekä alentaa kynnystä väkivaltaan. Myös koulukiusaamistapaüksissa oleellista näyttää olevan sietämättömien tunteiden kierrättäminen.

Rajoitukset, kiellot ja ruumiillinen kuritus, eli niin sanottu autoritaarinen kasvatus voivat auttaa lasta tukahduttamaan ja patoamaan tunteensa tilapäisesti ulkoisen tai sisäisen rangaistuksen pelossa, mutta eivät anna hänelle positiivisia taitoja ja kykyjä sietää, ymmärtää ja hallita tunteitaan. Pato murtuu helposti, jos omakohtainen ja -ehtoinen halu ja kyky itsensä hillitsemiseen ja toisen huomioon ottamiseen ovat jääneet omaksumatta. Samoin niin sanottu ”vapaa kasvatus”, joka usein merkitsee sitä, että lapsi jätetään yksin selviytymään ja vaille aikuista vuorovaikutusta, jättää lapsen yhtä lailla vajaaksi positiivisten tunteiden ja yllykkeiden hallintataitojen suhteen. Kasvattaja, joka itse käyttää väkivaltaa, ei yleensä omaa näitä kykyjä eikä lapsi voi niitä häneltä omaksua. Jos taas lasta ei ole hillitty, rajoitettu tai altistettu kohtaamaan kuhunkin kehitysvaiheeseen kuuluvia normaa-leja puutteita ja turhautumia, esimerkiksi ulkopuolisuuutta, yksinäisyyttä, odottamista jne., hän ei pysty omaksumaan näiden sietämisen ja hallitsemiseen tarvittavia kykyjä. Lapsen pitää saada yllämainittuja kokemuksia sopivasti annosteltuna turvallisen aikuisen kanssa sekä tuntea niihin liittyvää kiukkua ja uhmaa, että hän voi omaksua asteittain kyseisten tunteiden hallintataitoja. Sana ”laiminlyönti” on kehityspsykologisesti kuvaava. Laiminlyöty, ja siksi tunteiden sieto- ja hallintakyvyiltään vajaaksi jäänyt, ei pysty kestäämään pettymyksiään ja luontaisia aggressiivisia yllukkeitään. Toisaalta, jos minuudeltaan hauras lapsi jätetään liian pitkäksi aikaa yksin, hän alkaa kokea itsensä hylätyksi ja voi joutua nopeasti ylivuotopaniikkiin, joka muodostuu traumaksi.

Narsistinen herkkänahkaisuus ja loukkaantumisherkkyys merkitsevät sitä, että yksilölle ei ole kehittynyt riittävää käsite- ja tunteidenhallintajärjestelmää, jonka avulla hän puskuroisi saamansa iskut ja kolhut. Paksunahkaisuus on taas useimmiten ylikorostunut kuori, joka suojaa loukkaantumiselta, mutta jättää yksilön ilman joustavaa ja inhimillisen lämmintä kykyä sekä tuntea iskut etä reagoida niihin osoittaen suhteellisuudentajua. Ihmisen normaali iho on hyvä symboli tälle psykologiselle luonteenpiirteelle. Se on pehmeä joustava ja lämmin, mutta samalla yllättävän kestävä ja luja.

Lapsen tavanomainen turhautuminen voi muuttua traumaattiseksi, jos lapsi joutuu paniikkiin. Äidin alkaessa rauhoittaa lasta tämä ei silloin aluksi tunnista äitiään eikä rauhoitu, vaan taistelee kauhuissaan äitiään vastaan ikään kuin äitikin uhkaisi häntä. Lapsi ei näissä ääritiloissa kykene erottamaan onko tilanne vaarallinen, mistä vaara uhkaa ja onko vaara fyysinen vai psyykinen. Dissosiaatiosta johtuen murskaava paha sijoittuu äitiin ja lapsi reagoi paranoidisesti ikään kuin äiti yrittäisi tuhota hänet. Myös ajantaju katoaa, jolloin lyhyt kokemus voi tallentua ikään kuin se olisi ikuisuuden mittainen. Traumapalaumat ja paniikit tuntuvat sen vuoksi subjektiivisesti usein kestävän ikuisuuden. Yksilö voi myös kokea, että olemassaolo loppuu tai hän putoaa pohjattomaan kuiluun, jonka pohjalle pirstoutuu. Tämä voi tuntua subjektiivisesti kauheammalta kuin fyysinen kuolema. Ajatus itsemurhan mahdollisuudesta voi tuntua traumatisoituneesta helpotukselta, koska sen avulla hän tietää voivansa katkaista sietämättömän olonsa. Moni on yrittänyt itsemurhaa juuri tästä syystä. Toisaalta tiedetään myös, että noin puolet tapon tai murhan tekneistä oli yrittänyt tai vakavasti suunnitellut itsemurhaa ennen väkivallanteokoaan ja monet todella tekevät sen surmateon jälkeen (19).

Neurotutkijat ovat voineet osoittaa, että trauma muuttaa pysyvästi aivorakenteita (20). Panksepp kirjoittaa: "Yksittäinen emotionaalinen traumaattinen kokemus voi aiheuttaa pitkäaikaisia psyykkisiä ja ruumiillisia seurauksia lapselle" (20). Krooninen fyysinen kiputila jättää aivoihin pysyvät jäljet (18). Krooninen psyykinen kipu ei tässä suhteessa eroa fyysisestä.

MIKSI SAMASTUTAAN AGGRESSORIIN

Äärimmäisen hädän ja minuuden menettämisen uhan hetkellä traumapaniikissa oleva omaksuu itselleen jonkinlaisen olemassaolon ja hallinnan tunteen samastumalla aggressoriin eli siihen henkilöön, joka häntä uhkaa. Traumatisoidun näkökulmasta aggressorilla on paitsi valta ja kontrollikyky myös hänen olemassaolonsa avaimet hallussaan. Totaalisen avuttomuuden hetkellä laukeavat proseduraalisista muisteista esiin varhaiset vauva-aikaiset riippuvuuden ko-

Väkivallanteko on itsessään uusi trauma eikä tekijä kykene jälkikäteen käsittämään tekonsa syitä.

kemukset ja niihin liittyen myös vauvan tapa pelastautua niistä samastumalla läsnä olevaan aikuiseen, joka on vauvan kannalta kaikkivoiva ja kykenevä. Näyttää siltä kuin väkivallan uhri tarrautuisi automaattisesti tähän samaan lapsena esisymbolisella kaudella omaksuttuun suojautumiskeinoon. Pelkistään voi sanoa, että hän joko lamautuu tai pelastautuu samastamalla, jolloin hän välittömästi iskee takaisin. Tämä on koston kierrettä ylläpitävä psyyken sisäinen mekanismi. Väkivaltatilanteessa todellinen ja kuviteltu olemassaolon menettämisen uhka traumatisoi osapuolia vielä lisää, minkä seurauksena he tulevat entistä keinottomammiksi käsittelemään erimielisyyttään rationaalisesti. Toistuvasti vanhempiensa väkivallan kohteeksi joutuneista noin 75–80 % käyttää väkivaltaa omia lapsiaan kohtaan (10).

Väkivaltaista uhkailua motivoiva tekijä on panna objekti kärsimään, jotta hän voisi kokea tykönään miltä subjektista tuntuu ja ymmärtää subjektia sen pohjalta. Tähän motiiviin sisältyy toivoa ymmärretyksi tulemisesta ja objektilla oletetaan olevan halu ymmärtää ja auttaakin. Ymmärretyksi tuleminen tarve sisältää toiveen muuttumisen mahdollisuudesta. Hoitotilanteessa psykoterapeutin ymmärtäessä voidaan aikaansaada hyvä kierre, joka katkaisee pahan koston kierteen noidankehän.

Väkivallanteko on itsessään uusi trauma eikä tekijä usein kykene jälkikäteen käsittämään tekonsa syitä. Väkivallanteko merkitsee elimellistä ja psykologista traumaa sekä uhrille että usein myös tekijälle. Tämä lisää kognitiivista lukkiutumista, yllykekontrollin pettämäläpättiä ja johtaa eskaloituvan väkivalta- ja traumatisoitumiskierteeseen. Myös tilastollisesti tiedetään, että väkivaltaa ennen käyttäneet käyttävät sitä uudestaan muita todennäköisemmin (21). Traumamalli ja vaille jäämisen kehityksellisen puutteen mekanismin ymmärtäminen luonteen kasvulle merkitsee myös sukupolvelta toiselle siirtyvien käyttäytymismallien dynamiikan ymmärtämistä.

MIKSI VÄKIVALLAN KOHTEENA ON LÄHEINEN?

Rakkaussuhde merkitsee emotionaalista sitoutumista, kiintymystä ja riippuvuutta. Se on yksi kaikkein tärkeimmistä ihmissuhteista. Siksi myös haavoittuvuus on rakkaussuhteessa suurimmillaan. Läheinen tuntee haavoittuvimmat kohdat ja voi myös haavoittaa pahiten, joko tarkoituksellisesti tai vahingossa. Tuntemattoman loukkaava teko ei tunnu yhtä pahalta kuin jos oma rakas sen tekee. Jos juuri se henkilö, jolta eniten odottaa hellyyttä ja huomaavaisuutta ja josta on riippuvainen, häpäisee ja loukkaa laukeavat lapsuuden kaiken kattavat traumatakautumat ja yllykekontrollin menetys tahtuu herkimmin.

VÄKIVALLAN YMMÄRTÄMINEN JA EMPATIA

Ymmärtämisen käsite sotketaan usein hyväksymisen käsitteeseen. Väkivaltaiseen tekoon liittyneiden motiivien ja muiden seikkojen ymmärtäminen ei suinkaan merkitse teon hyväksymistä, vaan ainoastaan sen oivaltamista tai käsittämistä. Hyväksyntä-käsitteellä tarkoitetaan legitimoitua, vahvistusta tai ratifioitua, joka on aivan muuta. Käsite empatia tulee kreikan sanasta empatheia (em = sisällä; patheija = tunteet) ja tarkoittaa eläytymistä toisen asemaan. Se ei myöskään välttämättä sisällä hyväksymistä tai sääliä, vaikka sitä käytetäänkin usein siinä merkityksessä. Se merkitsee yksinkertaisesti vain kykyä tilapäisesti samastua tai eläytyä toisen, vaikka väkivaltaisenkin tai sadistisen tunne- ja kokemustilaan tilapäisesti. Käsite myötätunto on taas tullut merkitsemään osanottoa ja sympatiaa ja toisen puolella olemista. Myötätunto, myötäläytyminen eli empatia, osanotto ja sääli sotketaan usein keskenään.

Ymmärtäminen liittyy enemmän kognitiiviseen tapahtumana järkeen ja käsittämiseen kun taas empatia liittyy enemmän esikognitiivisiin kokemuksellisiin ja aistimuksellisiin elämyksiin. Empatian ja myötälämyksen avulla voi saada toisesta tietoa, jota hän ei kykene kertomaan sanoin, mutta joka kuitenkin ilmenee eleiden, äänenpainojen, affektien, aistimusten, ilmeiden, liikkeiden, suhteessaolon tavan, valikoivan tark-

Pettymyksen ja vastoinkäymisen kokemukset ovat psyykkisesti vajaakehittyneelle sietämättömiä ja käsittämättömiä, mutta samalla ne ovat pelottavan konkreettisia, nimettömiä todellisia kokemuksia.

kaavaisuuden ja somaattisten reaktioiden (esim. ihon väri, hengityksen tiheys, pulssi) kautta. Empatian avulla voi "lukea" edellä lueteltuja esisymbolisen ja esikognitiivisen tason ns. hiljaista tietoa ja tapahtumia. Empatiataito sinänsä omaksutaan erityisesti nonverbaalisella kehityskaudella erityisesti äidiltä. Ellei äiti (tai muu hoitava henkilö) kykene myötä-elämään, kyky jää omaksumatta.

VÄKIVALTAKIERTEEN HOITO

Väkivaltaisen potilaan hoito on aina vaativaa eikä riskitöntä. Mitä suurempi vaje ja/tai trauma yhdistyy narcissisiin suojautumisrakenteisiin sitä vaikeampaa on hoito. Vaikeiden tunteiden tullessa esille hoidon kuluessa potilas haluaa usein katkaista hoidon. Ongelmien perustuksiin saakka puretuva hoito voi tilapäisesti lisätä tuskaa ennen kuin riittävä valmius sietää sitä on kehittynyt.

Väkivaltakierteessä olevan potilaan hoidossa on oleellista traumatakaumien kohtaaminen, jotta niihin liittyvät kokemukset, tunteet ja aistimukset voidaan vähitellen integroida ja mentalisoida sanoittamisen sekä affektiivisen kokemuksellisen empatian avulla. Väistämättä joudutaan ensin kohtaamaan ja purkamaan väkivalta-yllykkeitä peittävät patologiset puolustuskeinot. Näitä ovat mm. projektio, kieltäminen, lohkominen, eristäminen ja projektiivinen identifikaatio. Itse väkivallan tekokin on puolustuskeino sietämätöntä pienuutta, keinottomuutta, kateutta ja häpeää vastaan. Potilas pelkää näiden affektien tunnemyrskyjä joskus enemmän kuin kuolemaa, ja vastustaa niiden tiedostamista ja käsittelyä. Nämä täytyisi kuitenkin kohdata vähitellen asteittain hoitotilanteessa (transferenssisuhteessa), jotta keinot niiden sietämiseksi kasvaisivat ja aggressiiviset purkaukset suojautumiskeinoina kävisivät tarpeettomiksi. Terapeutti tai analyttikko joutuu lukemaan sanattomia somaattisia, toiminnallisia ja affektiivisiä viestejä integ-

roiden niitä yhdessä potilaan kanssa, potilaan lisääntyvää sietokykyä seuraten (3,4,5). Empaattisten, täydentävien ja rationaalisten tunne-, toiminta-, ja yllykevasteiden käyttö on tässä prosessissa oleellista (4,22). Symbolisaatioprosessien sekä niihin liittyvien sublimaatioprosessien kasvaessa potilas alkaa vahvistua samalla kun affektien hallintakyky kasvaa.

Jos potilaan väkivaltaisuus on jatkunut pitkään ja hänen yllykekontrollinsa arvioidaan hauraaksi, olisi turvallisinta hoitaa potilasta tiloissa, missä terapeutti voi saada kriisitilanteessa nopeasti apua. Potilaan ja terapeutin tiedostaessa tämän, ylilyöntien mahdollisuus vähenee. Potilaan perusluonteen puutteita korvaava ja trauman läpityöstävä hoito edellyttää pitkäaikaista säännöllistä terapiaa. Pelkästään ongelman järkipöytä tajuaminen ei johda sieto- eikä kestokyvyn lisääntymiseen. Empatiakyvyn ja halun luopua etujensa ajamisesta väkivallalla tulee lisääntyä riittävässä määrin (5). Tämä edellyttää yleensä useita vuosia kestäväää intensiivistä hoitoa, jossa nämä kyvyt voivat sisäistyä. Yhteiskunnan normit ja sopimusten kunnioittamisen mahdollistavan arvostelukyvyn ja moraalien tulee hoidossa myös sisäistyä riittävästi. Kehitys tapahtuu vähitellen kokemuksesta oppimisen kautta. Väkivalta-yllykkeiden ja tuskallisten affektien on aktualisoitettava hoitotilanteessa ja ne on sekä ymmärrettävä että läpityöstettävä siinä. Potilaan on saatava analyttikolta valmiudet ja kyvyt sietää ja kestää pettymyksiä, masennusta, kateutta, pienuutta, häpeää, mustasukkaisuutta jne. mitä häneltä on jäänyt lapsena omaksumatta ja puuttumaan.

Traumatisoitu kokee voimakkaita tunteita ja joutuu yllykkeiden valtaan, joille hänellä ei ole ehkä muita sanoja käytössään kuin jokin ylimalkainen, lähes kaiken kattava ilmaus, esimerkiksi "paha olo, masennus, paniikki tai ahdistus". Väkivaltaa käyttävä ei siksi useinkaan tiedä, miksi hän kokee niin kuin kokee ja toimii kuten toimii (4,5,23).

Valitettavasti väkivaltaiseen käyttäytymiseen pahiten urautuneet eivät motivoidu hoitoon. Heillä ei ole sairauden tunnetta, tai jos onkin, niin he ovat vakuuttuneita, että kukaan ei heitä kestä eikä osaa auttaa. Hoitotilanne itsessään provosoi heidän aggressiivisia läpilyöntejään niin, että ne toistuvat hoidossa ja silloin he katkaisevat hoitosuhteen.

Yllä kuvattu yksityiskohtainen väkivaltaisuuden psykodynamiikan taustojen selvittely koskee laajasti vajaan jäännyttä, luonteeltaan monin tavoin kehittymätöntä helposti kiihtyvää henkilöä. Suurin osa väkivaltaa käyttäneistä on kuitenkin sortunut siihen tilapäisessä yksittäisessä stressitilanteessa vaikeiden provosoiivien tekijöiden vaikutuksesta ja alkoholin heikentäessä yllykekontrollia. Toisaalta tiedetään, että väkivaltakäyttämällä, sen kerran alettua, on taipumus toistua tihenevästi. Syy tähän havaintoon saattaa liittyä siihen, että tekijäkin traumatisoituu (10). Heidän kohdallaan hoito voi onnistuakin huomattavasti vähemmällä. Joskus jo muutaman kerran yksilöllinen keskustelu tai 10–20 istuntoa kestävä lyhytpsykoterapia voi riittää. Joskus voi olla vaikea selvittää kuinka syvään juurtunut ja toistuva väkivaltakäyttämisen läpilyönti on. Ennustettaessa väkivaltakäyttämisen todennäköisyyttä on parhaaksi, ja lähes ainoaksi, pitäväksi keinoksi osoittautunut aiemman väkivaltaisuuden ilmeneminen (21). Jos nämä toimet eivät riitä, pitää harkita intensiivistä pitkäkestoista psykodynaamista yksilöpsykoterapiaa tai analyysia.

Hoidon onnistumisen kannalta on oleellista, että asiantuntemuksella syntyy ensiksi halu ottaa vastuu omasta osuudestaan tapahtumiin. Tämä tapahtuu vain depressiivisen position saavuttamisen myötä (16,24). Hänen tulisi kyetä katumaan tekoaan, ryhtyä rakentavasti selvittämään mitä tapahtui ja hyvittää sekä ryhtyä korjaaviin toimenpiteisiin. Korjaavien ja hyvittävien asenteiden omaksuminen edellyttää koko persoonallisuudessa tapahtuvaa muutosta narcissimista kohti lisääntyvää objektiirakkaudesta ja yhteisten vastuuta kantavien normien ja arvojen sisäistämistä (5,8, 16). Tämä merkitsee kykyä vastata oman itsen lisäksi myös perheen muiden jäsenten hyvinvoinnista. Samoin se merkitsee kykyä pyytää ja antaa anteeksi, mikä ei ole mahdollista ennen kuin pystyy sietä-

mään sen häpeän, nöyryytyksen ja syyllisyyden, että ylipäätään on väärässä ja on tehnyt väärin. Myös itselle on kyettävä antamaan anteeksi.

VÄKIVALTAKIERTEEN KATKAISU

Oleellinen ja ehkä tärkein näkökulma väkivaltaisuuden ehkäisyyn on kehitysvajeiden ja traumojen ennalta ehkäisy varhaislapsuudessa. Riskialttiit äiti-lapsisuhteet tulisi tunnistaa ja kohdistaa ehkäisytoimet niihin. Varhaislapsuudessa tapahtunut traumatisoituminen voi merkitä kehityksen laaja-alaista salpautumista mm. perusluottamuksen järkkymisen ja mieltä pirstovien lohkomisprosessien lisääntymisen johdosta. Erityisen vaurioituva on yksilön kyky luottaa toisten ihmisten hyväntahtoisuuteen, jolloin perustavanlaatuisen motiivi yllykehallinnan kehittämiseksi ja yhteisten normien omaksumiselle poistuu. Kun perusluottamus on vaurioitunut, ei asianomainen uskalla myöskään hakeutua hoitoon tai ei ehkä kykene riittävään yhteistyösuhteeseen. Aloitettuaan hoidon hän keskeyttää sen herkästi. Psykodynaamisen näkökulman mukaan kahden ensimmäisen elinvuoden suojeleminen on oleellisinta, sillä jos perustavanlaatuiset kokemukset ovat olleet riittävän hyviä, myöhempi traumatisoituminen todennäköisyys vähenee.

Toisen preventiivisen painopistealueen muodostavat aggressiiviset perheet, joissa lapset elävät jatkuvassa väkivallan pelossa. Näitä perheitä pitäisi tukea ja auttaa ratkaisemaan konfliktinsa rakentavammin. Noin 90 %:ssa tapauksista väkivallasta on vastuussa mies. Toistuvasti väkivaltaisen yksilön ja perheen hoitaminen voi estää lasten traumatisoitumisen ja vanhempien kehitysvajeen ja käyttäytymismallin siirtymisen seuraavalle sukupolvelle.

Riittävän hyvän vanhemmuuden toteutuessa pienet vastoinkäymiset eivät kehity traumaattisiksi koska lapsella on aikuinen, joka kokemuksen jälkeen rauhoittaa, kannattelee, lohduttaa ja työstää lapsen tilannetta. Rakkaan ja turvallisen vanhemman selvitellessä tilannetta lapsen kanssa traumamekanismit voivat purkautua eikä pysyvää traumaa pääse syntymään.

KIRJALLISUUTTA

- 1 Ferenczi S. Trauma and anxiety in final contributions to the theory and technique of psychoanalysis. London: Hogarth Press 1955.
- 2 Ferenczi S. Notes and fragments [1930-32]/ Thoughts on 'Pleasure in Passivity' 24.8.1930. Int J Psychoanal 1949;30:231-42.
- 3 Fonagy P. Social violence and the fragile self: A psychoanalytic perspective on interpersonal violence. Kongressiesitelmä 5.4.2001 Madrid, Espanja: "The Pre-conference event in the European Psychodynamic Federation Conference".
- 4 Schulman G. Objektin sisällyttämiskyky ja trauman integrointi. Kirjassa: Haaramo S ja Palonen K, toim. Trauman monet kasvat. Psykkkinen trauma sisäisenä kokemuksena. Therapie-säätiö 2002.
- 5 Schulman G. Narsistisesti vaikea potilas. Kirjassa: Lindqvist M, Koskenpato T, Meronen P, Vätkki T, toim. Näkemisestä näkemiseen Pirkko Siltalan juhlaKirja. Therapie-säätiö 2002.
- 6 Winnicott DW. Psychoanalysis and the sense of guilt. Kirjassa: The maturational process and the facilitating environment. London: Hogarth Press 1965. New York: International University Press.
- 7 Bentovim A. Trauma organized systems. London: Karnac Books 1992.
- 8 Schulman G. Nuorten väkivaltaisuus estyneisyyden ilmentäjänä. Suom Lääkäril 1988;43:1976-82.
- 9 Haapasalo J. Traumamalli ja rikoksentehtävien lapsuus. Suom Lääkäril 1999;54:1547-54.
- 10 van der Kolk B, McFarlane AC, Weisaeth L. Traumatic stress. New York: Guilford Press 1996.
- 11 Tamminen T. Kohti kehityspsykiatriasta diagnostiikkaa. Suom Lääkäril 2003;58:3641.
- 12 Bentovim A. Trauma organized systems. London: Karnac Books 1992.
- 13 Bentovim A, Williams B. Children and adolescents: victims who become perpetrators. Advances in Psychiatric Treatment 1998;4:101-7.
- 14 Putnam F. Diagnosis and treatment of multiple personality. New York: Guilford Press 1989.
- 15 Lagerspetz K. Miten suhtautua aggressiivisuuden biologisiin selitysmalleihin ja hoitotapoihin. Suom Lääkäril 1994;49:2180-85.
- 16 Klein M. Notes on some schizoid mechanisms. Int J Psychoanal 1946;27:99-110.
- 17 van der Kolk B. The psychobiology of posttraumatic stress disorder. J Clin Psychiatry 1997;58 (suppl 9):16-24.
- 18 Hukkanen R. Lastenkoteihin sijoitettujen lasten psykososiaaliset ongelmat. Suom Lääkäril 2003;58:322.
- 19 Williams HW. Cruelty, violence and murder – understanding the criminal mind. Karnac Books 1998;15.
- 20 Panksepp J. The long-term psychobiological consequences of infant emotions: Prescriptions for the twenty-first century. Neuro-Psychoanalysis 2001;3(2).
- 21 Hakola P. Väkivaltaisuuden ennustettavuuden ongelmia. Duodecim 1992;108:311-8.
- 22 Tähkä V. Mielen rakentuminen ja psykoanalyttinen hoitaminen. Helsinki: WS Bookwell Oy 2001.
- 23 Schulman G. Käsitämätön paha olo. Kirjassa: Mujunen M, Penttinen H, Penttinen M, Tolvanen S, toim. En ymmärrä? Siksi lyön!! Aseman Lapset ry. 1997.
- 24 Temperley J. The depressive position. Kirjassa: Bronstein C, toim. Kleinian theory a contemporary perspective. Whurr Publishers 2001;47-62.

Kirjoittaja

GUSTAV SCHULMAN
LL, psykiatrian erikoislääkäri,
psykoanalyttikko (IPA)
Oy Psykolinks Ab
gustav.schulman@kolumbus.fi

English summary

Violence and returning of unbearable emotional states

The act of violence is a sign of mental deficiency to tolerate and process negative experiences. Basically the violent person defends his sense of integrity, identity and existence, which he feels is being threatened. His psyche is either damaged by trauma or developmentally inadequately integrated due to insufficient emotionally integrative interaction and containment provided by his caregivers during childhood. This leaves him incapable to symbolise, cognitise and to buffer negative affect and experiences as well as unable to think realistically about the consequences of his actions. Because of his inadequacy, already a small adversity becomes a humiliating or shameful experience, an intolerable blow on his identity that denies him (delusionally) his right to existence. Because he has not achieved normal developmental targets he is incapable of

representing his experiences and to find socially acceptable ways to defend himself. A minor event may trigger off the affects that overwhelm him. The subject feels that he has been traumatically shamed or wronged again and that he has been gravely violated and humiliated. He identifies himself momentarily with the all "powerful" aggressor and dissociates the unbearable state into the object. This is done by turning his passive helplessness into an active attack or planning of an attack on the person who triggered the storm. By projective identification he turns the situation around. Now he feels all powerful and the other person is put into the role of being the helpless terror-stricken victim.

GUSTAV SCHULMAN
MD, Psychiatrist, Training
Psychoanalyst (IPA)
e-mail:
gustav.schulman@kolumbus.fi